

бразява с определени правила и норми както в самото семейство, така и в общността. „Родена съм такава, за да бъда жена – избор, който не съм направила сама и не мога нищо да променя. А и не желая” (ж., 51 г.).

Реализацията на жената според традиционния модел зависи от символиката на мъжкото и женското в традиционната култура, от регламентирането на поведението ѝ чрез обичайната норма, от осъществяването на общностния идеал и ценности в живота ѝ. Нейната роля е строго разграничена от мъжката, но винаги допълваща я. Социалната динамичност на жената спрямо мъжа поражда потребност от регламентиране на положението ѝ – не случайно след брака тя е по-ограничена, отколкото преди това. В разширените цигански/ ромски семейства живеят голям брой жени на различна възраст. Властовите ресурси между тях са разпределени диференцирано в областите на тяхната компетентност и има не само мъжка доминация, а и господство на жени над жени.

Статутът на циганката/ ромката в къщи е обвързан с индивидуалния женски житейски цикъл: дали е неомъжена дъщеря, млада снаха, бременна, стара снаха, свекърва. През годините доминира престижът на нейната свекърва. Ролята на порасналите, но още неомъжени дъщери е различна от тази на снахите. И двете се различават от тази на стопанката. С ранната си женитба младото момиче става снаха, след първото раждане е вече “стара” снаха. Рано влиза в позицията на свекърва, но авторитетът идва с времето. С порастването на децата, запазила положителната си репутация, добива уважение и право на мнение. пример за традиционно поведение на майка и съпруга. Тя е на 80 г. и оказва влияние при формирането на поведението на широк кръг по-млади от нея жени – съседки и роднини. Има четири сина, един е загинал в катастрофа. Мъжът ѝ не я биел, но парите си харчел по жени, не се грижел за семейството си. Правел ѝ деца и не се интересувал от тяхното възпитание и издържане. Тя като носела храна в къщи, казвала на момчетата, че е от баща им – създавала му имидж, че се грижи за синовете си... Сама изглежда и четиримата сина, изучила ги – музикант, инженер и шофьор.... „ (Карамихова 2003: 75). Навлязла в извънфертилна възраст, жената вече се приема като сексуално безопасна и придобива по-голяма свобода.

В дома циганката/ ромката има своето пространство, но то отново е част от това на мъжа и съвсем не е нейно лично. Не само материалното му уреждане, а и всеки миг от живота в него е под погледа на голямото семейство, съседите, общността. Общественото мнение и обществените санкции са регулатори на поведението ѝ. За да бъде част от голямото семейство, трябва да спазва установените правила, норми, да изпълнява задълженията си. Наруши ли ги, очакват я наказания,